

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΝΙΟΥ 2019

ΜΑΘΗΜΑ: ΧΗΜΕΙΑ-ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Ημερομηνία: 22/05/2019

ΤΑΞΗ: Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Διάρκεια: 2 ώρες

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: .....Τμήμα:.....

ΒΑΘΜΟΣ:

65

20

ΒΑΘΜΟΣ ΟΛΟΓΡΑΦΩΣ: .....

Υπογραφή καθηγήτριας: .....

ΟΔΗΓΙΕΣ:

- Να γράφετε με μπλε μελάνι.
- Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού.
- Επιτρέπεται η χρήση μη προγραμματιζόμενης υπολογιστικής μηχανής.
- Το εξεταστικό δοκίμιο βαθμολογείται με 65 μονάδες.
- Όλες οι ερωτήσεις να απαντηθούν στο εξεταστικό δοκίμιο.
- Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από τρία (3) μέρη, Α΄, Β΄ και Γ΄.
- Να απαντήσετε σε ΟΛΕΣ τις ερωτήσεις και των τριών (3) μερών.
- Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από δώδεκα (12) σελίδες.

Χρήσιμα δεδομένα:

Σχετικές ατομικές μάζες Ar:

H=1, C=12, N=14, O=16, Na=23, Mg=24, P=31, Cl=35,5

Γραμμομοριακός όγκος: Vm=22,4L

Αριθμός Avogadro N_A=6,02x10²³

ΜΕΡΟΣ Α΄**(ΜΟΝΑΔΕΣ 20)****Ερωτήσεις 1 – 4**

Κάθε ορθή απάντηση βαθμολογείται με πέντε (5) μονάδες.

Ερώτηση 1

Να συμπληρωθούν τα κενά στον πιο κάτω πίνακα :

(5 μον.)

Σύμβολο/Ονομασία	Z Ατομικός Αριθμός	A Μαζικός Αριθμός	p Πρωτόνια	e Ηλεκτρόνια	n Νετρόνια
Ψ	3	7	3	3	4
${}_{19}\text{X}^+$	19	39	19	18	20
Z^{2-}	16	32	16	18	16

Ερώτηση 2

(α) Τι σημαίνει διάλυμα υδροξειδίου του νατρίου (NaOH) 5% w/v.

(1 μον.)

Σε 100 mL διαλύματος περιέχονται 5g NaOH.

(β) Σε 250 mL διαλύματος περιέχονται 20mL οиноπνεύματος. Να υπολογίσετε την % v/v περιεκτικότητα του διαλύματος σε οινόπνευμα.

(2 μον.)

**20mL οиноπνεύματος σε 250 mL διαλύματος
X; 100 mL**

X= 8mL οиноπνεύματος Άρα 8%v/v

(γ) Πόσα γραμμάρια χλωριούχου νατρίου NaCl, πρέπει να διαλυθούν σε νερό, ώστε να προκύψουν 400 mL διαλύματος NaCl με περιεκτικότητα 15% w/v;

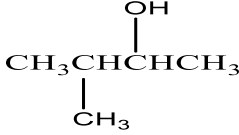
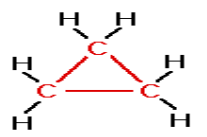
(2 μον.)

**15g NaCl σε 100mL διαλύματος
X; 400mL**

X=60g NaCl

Ερώτηση 3

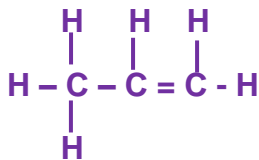
A. Δίνονται οι πιο κάτω οργανικές ενώσεις. Να τις κατατάξετε σε κορεσμένες/ακόρεστες και κυκλικές / ανοικτή ανθρακοαλυσίδα, χωρίς διακλαδώσεις / ανοικτή ανθρακοαλυσίδα, με διακλαδώσεις. (3 μον.)

α/α	Οργανικές ενώσεις	κορεσμένες / ακόρεστες	κυκλικές/ ανοικτή ανθρακοαλυσίδα χωρίς διακλαδώσεις/ ανοικτή ανθρακοαλυσίδα με διακλαδώσεις
1		κορεσμένη	Ανοικτή ανθρακοαλυσίδα με διακλαδώσεις
2		Κορεσμένη	κυκλική
3	$\text{CH}_3\text{CH}\equiv\text{CH}$	Ακόρεστη	Ανοικτή ανθρακοαλυσίδα χωρίς διακλαδώσεις

B. Μια οργανική ένωση έχει μοριακό τύπο (Μ.Τ) C_3H_6 . Να γράψετε:

(α) Τον συντακτικό τύπο (Σ.Τ.)

(1 μον.)

(β) Τον συμπυκνόμενο συντακτικό τύπο (Σ.Σ.Τ.).

(1 μον.)

Ερώτηση 4

A. (α) Να υπολογίσετε τις σχετικές μοριακές μάζες (Mr) των πιο κάτω ενώσεων:

(2 μον.)

(i) Na_2CO_3 : 106

(ii) $\text{Mg}_3(\text{PO}_4)_2$: 262

(β) Να υπολογίσετε πόσο όγκο καταλαμβάνουν σε κανονικές συνθήκες (S.T.P.) 5 mol αερίου CO₂.
(1 μον.)

1 mol	22,4 L
5 mol	X;

X=112 L

B. Κατά τη διαδικασία εμφιάλωσης αεριούχων αναψυκτικών, επιδιώκουμε να διαλύσουμε όση περισσότερη ποσότητα αερίου CO₂ μπορούμε μέσα στο υγρό μείγμα.

(α) Να αναφέρετε δύο (2) παράγοντες που επηρεάζουν τη διαλυτότητα του αερίου μέσα στο υγρό.
(1 μον.)

(i) **Θερμοκρασία**

(ii) **πίεση**

(β) Να αναφέρετε με ποιον τρόπο μπορούμε να μεταβάλουμε τον καθένα από τους πιο πάνω παράγοντες (να αυξήσουμε, να μειώσουμε ή να τον διατηρήσουμε σταθερό), ώστε να πετύχουμε αύξηση της διαλυτότητας του αερίου μέσα στο υγρό.
(1 μον.)

(i) **Μείωση θερμοκρασίας**

(ii) **Αύξηση πίεσης**

ΤΕΛΟΣ ΜΕΡΟΥΣ Α΄

ΜΕΡΟΣ Β΄:

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

Ερωτήσεις 5 – 7

Κάθε ορθή απάντηση βαθμολογείται με 10 μονάδες.

Ερώτηση 5

A. Δίνονται τα άτομα $^{19}\text{Ψ}$ και $^{16}\text{Χ}$.

(α) Να γράψετε την ηλεκτρονική τους δομή.

(1 μov.)

${}_{19}\Psi$: 2, 8, 8, 1

$_{16}\text{X}$: 2, 8, 6

(β) Να χαρακτηρίσετε το είδος του δεσμού (ιοντικός/ομοιοπολικός) που αναπτύσσεται μεταξύ των στοιχείων (Ψ και Χ). Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. **(2 μον.)**

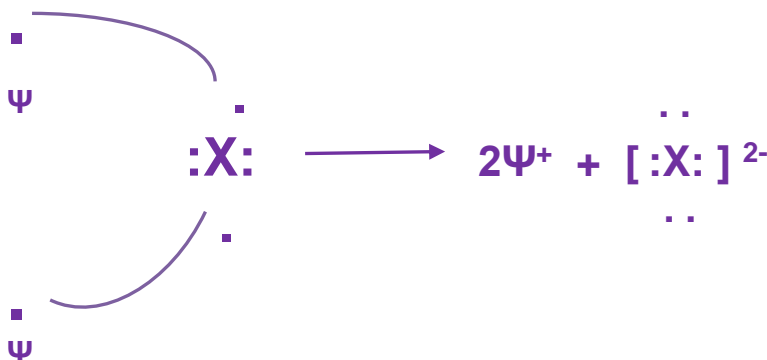
(2 μον.)

Ιοντικός

Αφού το Ψ είναι μέταλλο και το Χ αμέταλλο.

(γ) Να δείξετε, χρησιμοποιώντας τα ηλεκτρόνια της εξωτερικής στιβάδας (σύμβολα Lewis), τον τρόπο σχηματισμού του χημικού δεσμού μεταξύ των στοιχείων Ψ και Χ. **(3 μον.)**

(3 μον.)

B. Να ονομάσετε τις πιο κάτω οργανικές ενώσεις :

(2 μον.)

(α) $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}=\text{CH}_2$ βουτ-1-ένιο

(β) $\begin{array}{c} \text{OH} \\ | \\ \text{CH}_3\text{CHCHCH}_3 \\ | \\ \text{CH}_3 \end{array}$ 3-μεθυλο βουταν-2-όλη

Γ. Να γράψετε τους συντακτικούς τύπους (Σ.Τ.) ή τους συμπτυγμένους συντακτικούς τύπους (Σ.Σ.Τ.) των παρακάτω οργανικών ενώσεων : (2 μον.)

(2 μον.)

(α) βουταν-2-όλη : $\text{CH}_3\text{CH}_2\underset{\text{OH}}{\text{CH}}\text{CH}_3$

(β) 2-μεθυλοπροπένιο : $\text{CH}_3\text{C}(\text{CH}_3)=\text{CH}_2$

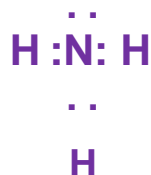
Ερώτηση 6

A. Να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα που αφορούν στην αέρια ένωση της αμμωνίας (NH_3):

(α) Να δείξετε, χρησιμοποιώντας τα ηλεκτρόνια της εξωτερικής στιβάδας (σύμβολα Lewis), τον τρόπο σχηματισμού των χημικών δεσμών στην ένωση της αμμωνίας (Δίδονται: 1H και 7N).

(3 μον.)

N: 2, 5

(β) Να χαρακτηρίσετε τον αριθμό και το είδος των χημικών δεσμών στην αμμωνία.

(1 μον.)

3 απλοί ομοιοπολικοί δεσμοί

(γ) Να υπολογίσετε τον όγκο που καταλαμβάνουν 5,1g αμμωνίας, σε κανονικές συνθήκες (S.T.P.).
(2 μον.)

$$M_r(\text{NH}_3) = 17$$

1 mol   17g NH₃   1 mol   22,4 L

X;	51g	0,3 mol	x;

X=0,3 mol **x=6,72 L**

B. Ο πιο κάτω πίνακας αναφέρεται σε μερικές φυσικές ιδιότητες των χημικών ουσιών Α, Β και Γ.

<i>Χημική ουσία</i>	<i>Φυσική κατάσταση</i>	<i>Διαλυτότητα στο νερό</i>	<i>Διαλυτότητα στο πετρέλαιο</i>	<i>Σημεία Τήξεως</i>
A	στερεό	δυσδιάλυτο	ευδιάλυτο	93 °C
B	στερεό	ευδιάλυτο	δυσδιάλυτο	875 °C
Γ	στερεό	ευδιάλυτο	δυσδιάλυτο	112 °C

(α) Να χαρακτηρίσετε καθεμιά από τις πιο πάνω ουσίες Α, Β και Γ, ως ιοντική ή ομοιοπολική μη πολική (απολική) ή ομοιοπολική πολική, με βάση τα δεδομένα του πίνακα. **(3 μον.)**

(3 μον.)

A: .Ομοιοπολική.απολική

B: **Ιοντική**

Γ: . Ομοιοπολική πολιτική

(β) Με ποια ουσία από τις Α, Β και Γ θα αντιστοιχούσατε το Ι₂; **Α**

(1 μov.)

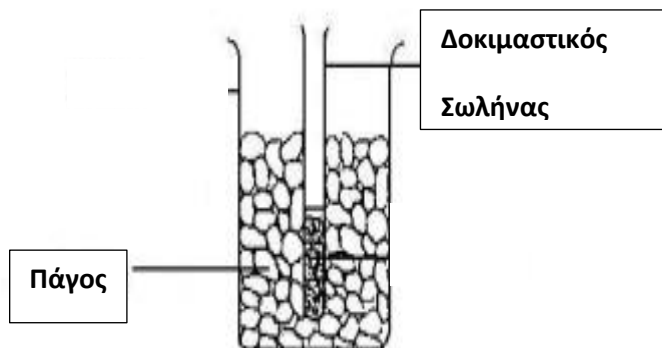
Ερώτηση 7

A. Πιο κάτω δίνονται δύο πειραματικές διατάξεις που χρησιμοποιήσαμε στο εργαστήριο για τη διερεύνηση της επίδρασης της θερμοκρασίας στη διαλυτότητα των στερεών ουσιών.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ 1

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ 2

Αρχικά, μεταφέρουμε σε δοκιμαστικό σωλήνα 2 mL αποσταγμένου νερού και προσθέτουμε στερεό νιτρικό κάλιο (KNO_3) μέχρι να παραμείνει στερεή ουσία στον πυθμένα του δοκιμαστικού σωλήνα.

(α) Να χαρακτηρίσετε το διάλυμα που σχηματίστηκε στον δοκιμαστικό σωλήνα, ως κορεσμένο ή ακόρεστο. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. **(1 μον.)**

Κορεσμένο αφού παρέμεινε KNO_3 στον πυθμένα, άρα δεν μπορεί να διαλυθεί άλλη ποσότητα ουσίας.

(β) Στη συνέχεια θερμαίνουμε τον δοκιμαστικό σωλήνα, όπως φαίνεται στην πειραματική διάταξη 1. Να αναφέρετε την παρατήρηση που αναμένεται. **(0,5 μον.)**

Το στερεό που βρισκόταν στον πυθμένα διαλύεται.

(γ) Να χαρακτηρίσετε το διάλυμα που σχηματίστηκε μετά τη θέρμανση του δοκιμαστικού σωλήνα, ως κορεσμένο ή ακόρεστο. **(0,5 μον.)**

Ακόρεστο.

(δ) Ακολούθως, τοποθετούμε τον δοκιμαστικό σωλήνα με το διάλυμα σε ποτήρι ζέσεως που περιέχει πάγο με κρύο νερό (πειραματική διάταξη 2). Να αναφέρετε την παρατήρηση που αναμένεται. **(0,5 μον.)**

Σχηματίζεται ξανά στερεό στον πυθμένα του σωλήνα.

(ε) Να χαρακτηρίσετε το διάλυμα που σχηματίστηκε μετά τη ψύξη του δοκιμαστικού σωλήνα, ως κορεσμένο ή ακόρεστο. **(0,5 μον.)**

Κορεσμένο.

(στ) Να διατυπώσετε το γενικό συμπέρασμα για τη διαλυτότητα των στερεών ουσιών με τη μεταβολή της θερμοκρασίας, στο οποίο σας οδηγεί το πιο πάνω πείραμα. **(1 μον.)**

Η διαλυτότητα των στερεών ουσιών αυξάνεται με την αύξηση της θερμοκρασίας.

B.(α) Σε 200g νερού προσθέτουμε 50g στερεού ΚΟΗ. Να υπολογίσετε την % w/w περιεκτικότητα του διαλύματος που προκύπτει. **(1,5 μον.)**

$$\text{Διάλυμα} = 50 + 200 = \underline{250\text{g}}$$

50g ΚΟΗ	250g διαλύματος
X;	100g

X= 20g ΚΟΗ   Περιεκτικότητα = 20% w/w

(β) Να αποφασίσετε σε ποια περίπτωση θα βάλετε στον οργανισμό σας περισσότερο αλκοόλ, δείχνοντας τους υπολογισμούς σας. **(2,5 μον.)**

(i) Αν πιείτε 2 τενεκεδάκια των 330mL μπύρα 5° (5% v/v),

ή

(ii) Αν πιείτε 2 σφηνάκια των 20mL βότκα 40° (40% v/v)

(i)	5 mL αλκοόλ	100 mL μπύρας
	X;	660 mL

$$X = \underline{33 \text{ mL}} \text{ αλκοόλ}$$

(ii)	40 mL αλκοόλ	100 mL βότκα
	X;	40 mL

$$X = \underline{16 \text{ mL}} \text{ αλκοόλ}$$

Περισσότερο αλκοόλ στην περίπτωση (i), δηλαδή στην μπύρα.

Γ. Να χαρακτηρίσετε τις πιο κάτω οργανικές ενώσεις σε αλκάνια /αλκένια/ αλκίνια ή αλκοόλες.

(2 μον.)

C_3H_4 :   **Αλκίνιο**

$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$:   **Αλκοόλη**

C_3H_8 :   **Αλκάνιο**

$\text{CH}_3\text{CH}=\text{CHCH}_3$: **Αλκένιο**

ΤΕΛΟΣ ΜΕΡΟΥΣ Β΄

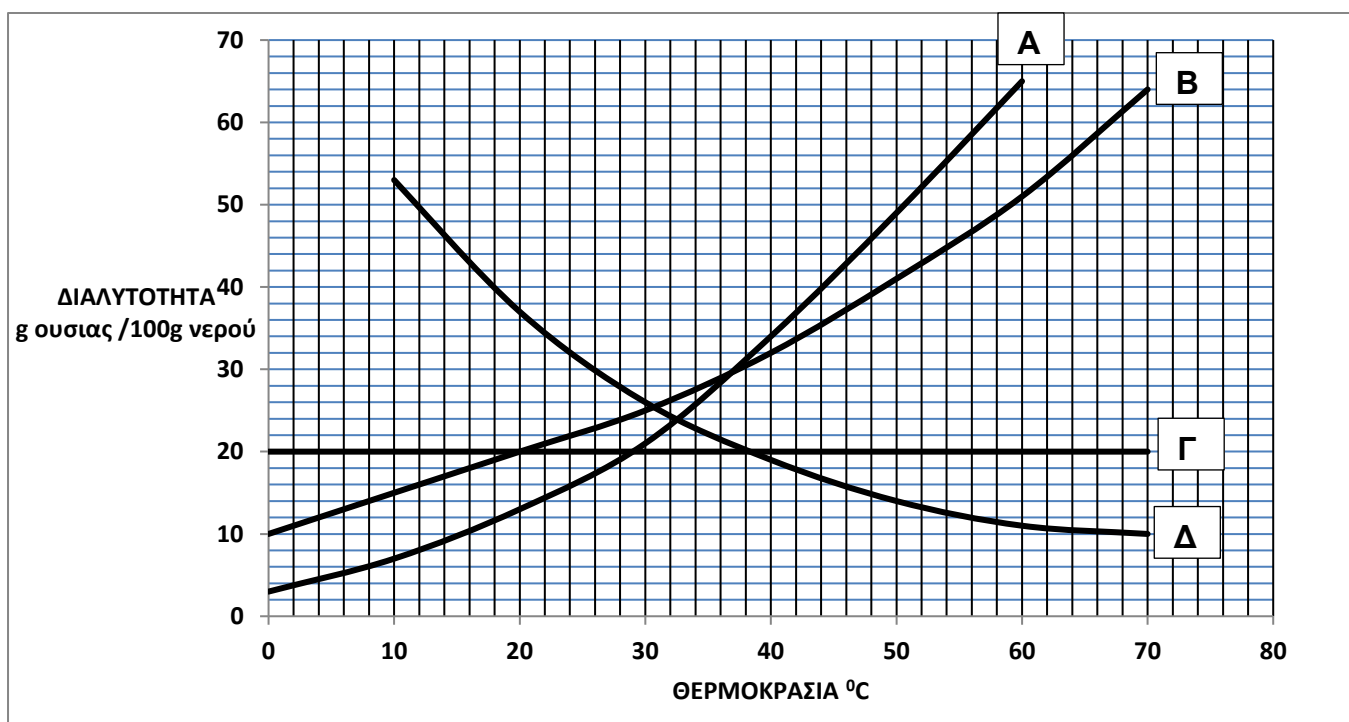

ΜΕΡΟΣ Γ΄:**(ΜΟΝΑΔΕΣ 15)****Ερώτηση 8**

Η ορθή απάντηση βαθμολογείται με 15 μονάδες.

Ερώτηση 8

A. Το πιο κάτω διάγραμμα παριστάνει τις καμπύλες διαλυτότητας τεσσάρων (4) ουσιών Α,Β,Γ και Δ.

Να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα, που αφορούν το πιο πάνω διάγραμμα :

(α) Ποια ουσία έχει τη μεγαλύτερη διαλυτότητα στους 50 °C; **A** (0,5 μον.)

(β) (i) Ποια/ποιες ουσία/ουσίες είναι αέριο/αέρια; **Δ** (0,5 μον.)

(ii) Να δικαιολογήσετε την επιλογή σας στο β(i): . **Η διαλυτότητα των αερίων μειώνεται με την αύξηση της θερμοκρασίας.** (1 μον.)

(γ) Σε 250 g νερού, στους 40°C, προσθέτονται 70 g της ουσίας Α.

(i) Να υπολογίσετε, δείχνοντας και τους σχετικούς υπολογισμούς, εάν το διάλυμα που προκύπτει είναι κορεσμένο ή ακόρεστο. (1,5 μον.)

Στους 40°C: Διαλύονται 34 g A σε 100 g H₂O

X; 250 g

X= 85 g A

Εμείς βάλαμε 70 g A. Άρα το διάλυμα είναι ακόρεστο.

(ii) Το διάλυμα που σχηματίστηκε στο γ(i) ψύχεται στους 20°C.

Να εξηγήσετε τι θα συμβεί στο πιο πάνω διάλυμα, δείχνοντας όλους τους υπολογισμούς σας.

(1,5 μον.)

Στους 20°C: Διαλύονται 13 g A σε 100 g H₂O
X;
250 g
X= 37,5 g A

Εμείς βάλαμε 70 g A.

Άρα το διάλυμα είναι ακόρεστο και $70 - 37,5 = 32,5 \text{ g A}$ βυθίζονται στον πυθμένα.

(δ) Κορεσμένο διάλυμα στους 20°C που αποτελείται από 100 g νερού και ουσία B, θερμαίνεται στους 60°C. Να υπολογίσετε πόση ουσία B πρέπει να προσθέσουμε στο προηγούμενο διάλυμα, ώστε να γίνει ξανά κορεσμένο.

(1,5 μον.)

Στους 20°C: Διαλύονται 20 g B σε 100 g H₂O

Στους 60°C: Διαλύονται 51 g B σε 100 g H₂O

Πρέπει να προσθέσουμε $51 - 20 = 31 \text{ g B}$

B. Ένα από τα οξείδια του θείου, έχει μοριακό τύπο της μορφής SO_x. Αν γνωρίζετε ότι 8,96L αυτού του οξειδίου, σε κανονικές συνθήκες, ζυγίζουν 25,6g, να υπολογίσετε:

(α) Τη σχετική μοριακή μάζα (Mr) του SO_x.

(2 μον.)

1 mol	22,4 L	0,4 mol	25,6 g
x;	8,96 L	1 mol	x;
x= <u>0,4 mol</u>		x=64 g	<u>Mr=64</u>

(β) Το x στον χημικό τύπο (SO_x).

(1 μον.)

Mr=64
 $32 + 16x = 64$ x=2

(γ) Τον αριθμό των μορίων που περιέχονται σε 16g του πιο πάνω οξειδίου του θείου.

(1 μον.)

1 mol	64 g	1 mol	$6,02 \cdot 10^{23}$ μόρια
x;	16 g	0,25 mol	x;
x= <u>0,25 mol</u>		x= <u>$1,505 \cdot 10^{23}$ μόρια</u>	

Γ. Δίνεται η χημική εξίσωση: $2 \text{HCl} + \text{Mg} \longrightarrow \text{MgCl}_2 + \text{H}_2$

14,4g Mg αντιδρούν πλήρως με διάλυμα **HCl**.

Να υπολογιστούν:

(α) Ο όγκος του αερίου H_2 που απελευθερώνεται.

(1,5 μον.)

1 mol Mg	24g	
x;	14,4g	x= <u>0,6 mol Mg</u>

Mg	:	H ₂	
1 mol		1 mol	
0,6 mol		x;	x= <u>0,6 mol H₂</u>

1 mol	22,4 L	
0,6 mol	x;	x= <u>13,44 L H₂</u>

(β) Η μάζα του MgCl_2 που παράγεται.

(1,5 μον)

Mg	:	MgCl ₂	
1 mol		1 mol	
0,6 mol		x;	x= <u>0,6 mol MgCl₂</u>

$\text{Mr}(\text{MgCl}_2) = 95$

1 mol MgCl ₂	95 g	
0,6 mol	x;	x= <u>57 g MgCl₂</u>

(γ) Ο όγκος του διαλύματος **HCl** που αντέδρασε, αν το διάλυμα έχει περιεκτικότητα 9,125% w/v.

(1,5 μον.)

Mg	:	HCl	
1 mol		2 mol	
0,6 mol		x;	x= <u>1,2 mol HCl</u>

$\text{Mr}(\text{HCl}) = 36,5$

1 mol HCl	36,5 g	
1,2 mol	x;	
		x= <u>43,8 g HCl</u>

Σε 100 mL διαλύματος   9,125 g HCl
x;   43,8 g

x=480 mL διαλύματος

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Η Διευθύντρια

.....

Τέρψα Δημητρίου